

GÖRÜŞMELER SIRASINDA KIBRIS TÜRKLERİNİN SOSYAL TEPKİLERİ VE KKTC TURİZMİ

Yrd. Doç. Dr. MEHMET ÖZDEMİR *

ABSTRACT

THE SOCIAL REACTIONS OF CYPRIAN TURKS DURING THE NEGOTIATIONS (WITH U.N. AND CYPRIAN GREEKS)

In this article, the recent negotiations between Northern Cyprus Turkish Republic and Cyprian Greeks are summarized and reactions of Turkish Cypriotes to the outcomes of these negotiations is articulated. Second part of the article deals only with the tourism activities within the NCTR (KKTC), and in this part the importance of tourism in Northern Cyprus Turkish Republic is explained in detail. Author of this article especially emphasize such important place of tourism in NCTR that tourism has, will be affected by negotiations with Cyprian Greeks. Consequently, the outcomes of these negotiations will directly effect the tourism activities toward Northern Cyprus.

Mehmet Özdemir, Assistant Professor, Hacettepe University, Department of Sociology, Beytepe, Ankara, Turkey.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf DENKTAŞ ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Butros GALİ arasında geçen müzakereler esnasında 20 Temmuz - 10 Ağustos tarihlerinde Kıbrıs'da durumu yakından takip etmeye çalıştım. Hem, aynı zamanda KKTC vatandaşı olmanın her zaman iftiharla taşıdığım gururu, Kıbrıs'a ve Kıbrıs Türk'üne duyduğum derin sevgi, sosyolog hüviyetimle de birleşerek, toplumun nabzını mümkün olduğunca belirlememe yardımcı oldu.

Toplumun her kesiminden gö-

(*) Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

rüştüğümüz, konuştuğumuz, dertleşmiş olduğumuz her vatandaşın, meseleye Türklük şuuru ile yaklaşımları, Devletin menfaatleri etrafında birleşmeleri övünç vericiydi. Bazı Türkiye yayın organlarının meseleye "salt Kıbrıslı" açıdan yaklaşanlar diye takdim ettikleri ise, toplumun her zamanki iflah olmaz marjinalleridir. Bunların arasında sokaktaki adam yoktur, bunlar kasıtlı olarak aranılan ve bulunan şahıslardır.

1- SOSYAL VAZİYET ALIŞLAR

Kıbrıs Türk'ünün görüşmelerle ilgili yorumu genellikle üç ana fikir etrafında toplanabilir.

1- Cumhurbaşkanı Rauf DENKTAŞ görüşmelerde büyük baskı altında bırakılmıştır.

2- Kuzey Kıbrıs'ın en verimli toprakları ve nüfusunun büyük çoğunluğu güneyli göçmenlerden oluşan Güzelyurt verilemez.

3- Kuzey Kıbrıs'a görüşmeler sırasında ifade edildiği söylenen miktarda Güneyli Rum'un yerleşmesi, en çok on yıl içinde Kıbrıs'da Türk unsurunun yok olması demektir.

Türkiye ve Türkiyeliler genellikle Kuzey Kıbrıs'ı gördükleri ve anlatılan kadarıyla bilmektedirler. Bu izlenimler de daha ziyade turistik konaklama mahallerine ve çarşıya dayanmaktadır. Mübalağlı gözlemler ve anlatımlar Kıb-

rıs Türk'ünün büyük bir refah içinde yaşadığı şeklindedir. Şimdiye kadar Kuzey Kıbrıs'la ilgili hiçbir sosyal yapı araştırması yapılmamıştır. Kıbrıs'a gidenler toplumun kırsal kesimini görmezler. Kıbrıs burjuvazisi özellikleri itibarıyla herhangi bir Batı Anadolu kasabası burjuvazisinden önemli farklılıklar taşımaz. Belki toplu taşımacılık olmadığından özel araç sayısı biraz fazla olabilir. Kıbrıs köylüsünün ise, Anadolu köylüsünden ekonomik olarak hiç bir üstünlüğü yoktur.

Esasen Kuzey Kıbrıs'ı Anadolu ile mukayese etmek büyük bir yanılgıdır. Kuzey Kıbrıs'ın karşılaştırılacağı ve oranlamasının yapılacağı yer Güney Kıbrıs'dır. Güney Kıbrıs ise kuzeyden, tüm istatistiki veriler itibarıyla çok ileridedir. Dolayısıyla Kıbrıs Türk'ünün görüşmelerle ilgili yorumu, geçmiş tecrübelerinin yanında belirgin sosyo-ekonomik tesbitleriyle de son derece isabetlidir. Bir taraftan tarıma dayalı ekonominin en can alıcı parçasının terk edilmesi, belki ondan da önemlisi neredeyse Kuzey Kıbrıs'ın kent nüfusunu aşan oranda güneyden gelecek Rumun kuzeye yerleştirilmesi, Kıbrıs Türk'ünü eski paryalık döneminin de gerisine götürecektir. Neticesinde siyasi göç değil, ekonomik zorunlulukların meydana getireceği tedrici bir göç başlaya-

caktır ki; belirtildiği gibi on sene içinde Kıbrıs'da Türkler diğer Yunan adalarından farksız hale gelecektir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti basını, bu endişeyi net bir şekilde algılamıştır. Aşırı sol basın "Anlaşılsın" temasını işlerken, diğer büyük çoğunluk anlaşmanın tuzaklarını kamuoyunun temsilcisi olarak çok açık bir şekilde dile getirmektedir.

"Kıbrıs Postası" gazetesinde İsmet KOTAK "Tehlike Şimdi Daha Büyüktür" başlıklı yazısında Gali planına göre hükümette 3 Türk, 7 Rum Bakanın olacağını, kararların çoğunlukla alınacağından, Türklerin sözünün geçmeyeceğini yazmaktadır. KOTAK'a göre Federe Devlet Meclisi'nde öyle oyunlar oynanacaktır ki, günün sonunda Rum çoğunluğunun borusu ötecektir. O zamanda dışa dönüp "bu bizim iç sorunumuz" denecektir.

Göçmenler konusuna da değinen KOTAK şöyle yazmaktadır. "Herkes malına dönebilecektir.-"Yani kuzeye her Rum dönecektir. Bunun anlamı "sivil işgaldir". Lissaridis saklamadı "Kuzeye 50 kişi, 500 kişi dönülürse manası yoktur; bir, günde 50 bin, 80 bin kişi giderse manası vardır" dedi. (1)

Lissaridis'in Rum niyetlerini açıklayan sözleri Kıbrıs basınında önemle değerlendirilmiştir. "Kıbrıs" gazetesinde de baş yazısında "GERİ DÖNME" bir insan hakkı ise "YAŞAMA HAKKI" da en temel insan hakkıdır. Rumların içimize girerek, "YAŞAMA HAKKIMIZIN" tehlikeye girmesini hangi Kıbrıs'lı Türk kabul edebilir?" (2) diye sormaktadır.

Rum'lar tarafından dünya kamuoyuna işlenmeye çalışılan "birarada Kıbrıs'lı olarak kardeşçe yaşamak" propagandasına da "Birlik" gazetesinde Osman GÜVENİR dikkati çekmektedir. "Bu günlerde güncelliğini koruyan Kıbrıs meselesi ile Rum kamuoyundan bazı kesimler dışa olumlu mesajlar vermeye çalışıyor..

(Dünya kamuoyuna) Rumlarla içiçe yaşayamayacağımız, farklı din, dil ve kültüre sahip olduğumuz, bununda ötesinde 7'den 70'e tüm Kıbrıs Türk'ünün Rumlara karşı olan güveninin ortadan kalktığı hususu anlatılmalı, onları yanlış yöne çekmemeliyiz." (3)

Kuzey Kıbrıs'ın en çok satan gazetesi "Kıbrıs" daha önce açıkladığımız "Güzelyurt" ve "Göçmenler" konusunu sürekli işlemektedir.

"Ve, bugün Güzelyurt'taki Rum talepleri, onların bizim hakkımızdaki kötü niyetlerini sergileyen bir turnusol kağıdına dönüşmüştür. Yayılımacı, hegemonyacı, bize hayat hakkı tanımayan niyetlerini açığa çıkaran bir turnusol kağıdı." (4)

"KKTC Meclisi... Rum" göçmenlerin "geri dönmesini onaylamayacağımı, anti-demokratik müzakere yöntemleriyle ve baskılarla ulaşılabilecek sonuçları kabul etmeyeceğini bir kere daha etkili bir şekilde duyurmalıdır." (5)

Müzakere sırasında Kuzey Kıbrıs baskı grupları niteliğindeki kitle örgütleri de faal bir tutum sergilemişlerdir.

KKTC Kurum ve kuruluşlar komitesi; Güzelyurt, Yeşilirmak bölge halkının vatan topraklarına sahip çıkma kararlılığına destek vermek ve tüm Kıbrıs Türk'ünün BAYRAK-VATAN-DEVLET-HALK bölünmezliğini vurgulama amacıyla YEŞİLIRMAK-GÜZELYURT bölgesine, 23 Temmuz 1992 tarihinde araçlı konvoy yürüyüşü düzenledi. Konvoy yürüyüşü ile ilgili yapılan duyurular da "Bayrak-Vatan-Devlet-Halk bölünmezliğini ve Kıbrıs Türk'ünün kararlılığını vurgulayan bu tarihi yürüyüşe ben de katıldım, diyebilmek için konvoylarda buluşalım, sel gibi coşalım, tek bir yürek halinde YEŞİLIRMAK'a a-kalım!" deniliyordu. (6)

Konvoyda ve gerektiği yerlerde bu "kararlılık gösterisi", coşku, inanç ve heyecanla gözlemlendi. "Büyük bir katılımı gerçekleştiren

araçlı eylemin son durağı olan Yeşilirmak'da, tüm köylünün ayyıldızlı bayraklarla konvoyu karşılayışı, yüzlerce kişinin göz pınarlarının boşaltılmasına yetiyordu. (7) Gösteriye milletvekilleri, Belediye Başkanları, BEP ve MAP Genel Başkanları, Kamu-Sen .Başkanı ile Kurum ve Kuruluşlar Koordinasyon Komitesi Yönetim Kurulu Üyeleri de katıldılar.

Kurum ve Kuruluşlar Koordinasyon Komitesi, seslerini Kuzey Kıbrıs'da görevli yabancı misyona da duyurmaya çalıştı. İngiliz Yüksek Komiserliği, ABD Elçiliği şubesi ve Ledra Palas barikatında görevli BM Barış Gücü yetkilisine, Kıbrıs Türk Halkının görüş ve düşüncelerinden oluşan bir muhtıra ile baskıları protesto amaçlı üzerinde "Yeni dünya düzeni çağdışı ve anti demokratik baskı ve empozellerle mi kurulacak" yazılı birer siyah çelenk verdiler. (8)

Bu arada KTAMS, DEV-İŞ, KOOP-SEN, BES, KTMMOB, Barış Derneği, YKB, Barış ve Çözüm için Kadın Hareketi, DGD, Kıbrıs Türk Karikatürcüler Birliği ve ODP de bir bildiri yayımlayarak, New York görüşmelerini değerlendirdiler. Bildiride Kıbrıs sorununun çözümsüz kalmasının iki topluma da zarar vereceği uyarısında bulunuldu ve New York'da sürdürülen gelişmelere destek belirtildi. Oniki örgütün yayınladığı bildiride iki lidere çağrıda bulunularak, Kıbrıs Türk'lerinin ve Kıbrıs Rum'larının barışa ihtiyaçları olduğuna dikkat çekildi ve liderlerden çözüme ulaşılması için gerekli esnekliği göstermeleri istendi. (9)

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi de, "Kıbrıs Sorunu" ile ilgili son gelişmeleri değerlendirmek ve gerekirse karar üretmek "gündemiyle 30 Temmuz tarihinde toplandı. Toplantıda Ulusal Birlik Partisi (UBP) temsilcileri" Rumlar KKTC'ye yerleşemez, garantiler sulandırılmaz, sınırlarımız değiştirilemez, Gali, BM'in bir valisi gibi davranıyor," görüşleri üzerinde birleşti-

ler. Hür Demokrat Parti (HDP) temsilcisi "Kıbrıs'ı kan gölüne çevirecek böyle bir anlaşmanın reddini" isterken, hedefin KKTC sınırlarının kaldırılması ve Türk askerinin geri çekilmesi olduğunu belirtti. "Rauf DENKTAŞ'ın gerekirse masayı terk etmesi gerektiğini" ifade eden konuşmacı "Meclis, kendi haklarına sahip çıkmalı. Ankara'dan gelebilecek ters bir karar varsa, bunu da reddetmesini bilmelidir." dedi.

Yeni kurulan Demokrat Parti (DP) geçici Başkanı da, Rauf DENKTAŞ'a tam destek verdiklerini ifade ederek "Yarınlığımız için varılacak anlaşmada bir güvence olacaksa, elbetteki bir alver olacaktır. Biz bağnaz değiliz. Koşullar "bir avuç toprak vermez" felsefesi ile bağdaşmaz" şeklinde görüşlerini açıkladı. (10)

Hükümetin başı, Başbakan Derviş EROĞLU ise bütün bu gelişmeler içerisinde halkın nabzını elinde tutmaya ve ona moral vermeye çalışıyordu: "Bayrağımız dalgalanacak, KKTC yaşayacaktır. Başbakan Dr. Derviş EROĞLU, iki ayyıldızlı bayrağın gölgesinde yaşamak için bir devlet kurduğumuzu belirterek", ABD'nin Kıbrıs Türk halkını Rum'un insafına terk edecek bir oyun peşinde olduğunu söyledi." (11)

"Bu topraklar bizimdir. Güzel yur da bizimdir, Bostancı'da. KKTC hepimizindir. Vatanımızı en güzel şekilde koruyacak, özgürce yaşayacağız." (12)

Toplumun çeşitli kesimleri Denktaş-Gali görüşmeleri sırasında bu görüş ve davranışları sergi-

lediler. Bunun yanında tabii ki turizm yine gündemdedi. Özel olarak "Kuzey Kıbrıs Turizmi" ise benim başlıca ilgi konularım arasındaydı.

II. KKTC TURİZMİ

Yukarıda belirtmeye çalıştığımız bu kadar kritik ve hayati günlerde dahi, kamuoyunda KKTC Turizmi, içinde bulunduğu durum ve geleceği gündemin en önemli konuları arasındaydı. Turizmin felç olduğu, Körfez Savaşı sırasında bile turizmin bu denli bataktaki olmadığı, otellerin doluluk oranının ortalama yüzde yirmibeşi aşmadığı" iddia ediliyor ve Turizm Bakanının istifası isteniyordu. (13)

Turizm, KKTC için hayati bir sektördür. Bu söylediğimiz basmakalıp bir laf değildir. Çünkü ticaret ve küçük sanayi atölyelerinin yanında, KKTC ekonomisinin turizmden başka bir alternatifi yoktur.

KKTC ekonomisinde turizmin önemi, son 6-7 yıl içinde daha da somutlaşmıştır. Özellikle 1986 Temmuz ayı başında, o zamanki Türkiye Başbakanı Turgut ÖZAL'ın adayı ziyareti ile başlayan gelişmeler, turizm açısından da önemli sonuçlar doğurmuştur. O zamanki Başbakan ÖZAL, Kuzey Kıbrıs ekonomisinin düzlüğe çıkabilme yolu olarak "Turizm ve Ticareti" göstermiştir. Yapılan protokolde teşvik edilmesi öngörülen sektörler arasında yer alan turizm; Aralık 1986 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Turgut ÖZAL ile KKTC Başbakanı

Derviş EROĞLU arasında imzalanan ekonomik işbirliği protokolünün 25. maddesi gereği; KKTC Bakanlar Kurulunca hazırlanarak Cumhuriyet Meclisine sunulan "Turizm Teşvik Yasası Tasarısı"yla birlikte, KKTC gündeminde birinci sıraya yerleşmiştir. Bu yasanın kabulüyle birlikte, Kuzey Kıbrıs Turizmi ilk atılım hamlesini yapmıştır. Esasen bu durum konaklama istatistiklerinde de görülmektedir: (14)

Tesislerde konaklayan toplam turist adedinde de durum doğrulanmaktadır. Sıçrama noktası olarak 1985 yılını aldığımız takdirde; 1986 yılında toplam turist adedi 67.040, 1987 yılında 103.669, 1988 yılında 116.701, 1989 yılında 114.514, "Körfez Olayı"nın vuku bulduğu 1990 yılında 115374 ve 1991 yılında 91.535 turist KKTC konaklama tesislerinde gecelemiştir. (15)

Görüldüğü gibi "Körfez Krizi" KKTC turizmini esaslı şekilde etkilemiştir. Bu etkileme birtakım özel sebeplerle de birleşerek turizm sektörünü ciddi bir bunalım içerisinde sokmuştur. (15)

Kuzey Kıbrıs'taki turist konaklama tesislerinin sınıflarına göre dağılımları şöyledir. (16)

SINIFI	TESİS YATAK	
5 Yıldız	3	504
4 Yıldız	6	2109
3 Yıldız	17	2034
2 Yıldız	21	977
1 Yıldız	12	328
TOPLAM	59	6012

Görüldüğü gibi Kuzey Kıbrıs'taki toplam turistik yatak sayısı 6012'dir, KKTC'de "Tatil Köyleri" ayrı bir yıldızlamaya tabi olmadığından, bu rakama tüm turistik konaklama tesisleri dahildir. Kuzey Kıbrıs'taki "Turistik Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre" dökümü ilgili tabloda gösterilmiştir. (17)

YIL	Yabancı Uyrıklı Turist Adedi	Geceleme Adedi	Ortalama Kalış
1980	11418	90218	7.90
1985	15350	104193	6.79
1986	18752	135183	7.21
1987	34177	251068	7.35
1988	36558	273555	7.48
1989	38522	319466	8.29
1990	35746	320408	8.96
1991	21602	171150	7.92

Doluluk oranları ise; (18)

YILLAR	GECELEME	DOLULUK ORANI (%)
1987	554289	43
1988	591261	43
1989	611313	58
1990	561720	53
1991	383889	23

olarak gerçekleşmiştir.

Verdiğimiz rakamlar, özellikle yatak kapasitesi nazarı dikkate alındığında ve Kıbrıs'ta dört mevsim rahatlıkla sejur turizmi yapılabileceği de göz önünde tutulduğunda, orta halli bir oteller zincirinin hayli başarısız bilançosunu göstermektedir. Bu olumsuz durumun üzerine tekrar eğilmekte fayda vardır.

Kuzey Kıbrıs'a gelen turistleri iki grupta toplamak mümkündür.

1-Türkiye'den gelen turistler.

2-Türkiye dışında Avrupa'dan gelen turistler.

Bu grupların dışında Kuzey Kıbrıs'a İngiltere'ye yerleşmiş Kıbrıs'lı Türkler genellikle ziyaret için gelmektedirler.

Uzun yıllar Kuzey Kıbrıs, Türkiye'li Türkler için bir alış-veriş cenneti olmuştur. Bunun yanında bir nevi "Sınır Ticareti" olarak da görebileceğimiz "Bavul Turizmi" yaygın olarak sürmüştür. Bu durum turizm ile ticaretin paralel olarak devamını da sağlamıştır. Ancak Türkiye'de yaşanan turizm hamlesi; turistik tesislerin çoğalması, turistik tesis fiyatlarının düşmesi, ulaşım imkânlarının da düşünürsek, salt turistik alternatif olarak Kuzey Kıbrıs'ın cazibesini azaltmıştır. İnsanlarımız 1974 yılından itibaren Kıbrıs'a porselen, battaniye, kumaş, viski, sigara, radyo, teyp, çay, kahve, velhasıl ne bulurlarsa almaya gidiyorlardı.

Türkiye'de ithal mallara getirilen serbesti, fiyatların da manidar bir farklılık göstermemesi, çarşının çekiciliğini giderek azaltmıştır. O zaman, Kuzey Kıbrıs Türkiye'li Türkler için ilginç motifler

bulmak zorundadır. Nitekim Kıbrıs Türk Turizm İşletmeleri "3 hafta kal, 2 hafta öde" gibi, daha önce sezon dışında yabancı turistlere uyguladıkları paketleri, sezonda Türkiye'li turistler için de açmıştır. Bu paketler sezon dışında da devam ettirilmeli, özellikle ılıman Kıbrıs iklimi ve yumuşak huylu, hoşgörülü Kıbrıs Türkü'nün candan misafirperverliği, hem Türkiye'ye ve hem de diğer ülkelere tanıtılarak üçüncü yaş turizmi yaygınlaştırılmalıdır.

Sonra "Bavul Turizmi" deyip de geçmemek gerekir. Yıllarca Kuzey Kıbrıs çarşısını bu insanlar ayakta tutmuştur. Zaman zaman o insanlar hakir görülmekle beraber, önemleri şimdi daha da iyi anlaşılmıştır. Hele bir de kabul edilen "KDV Yasasının" 1 Ocak 1993 tarihinden itibaren yürürlüğe gireceği düşünülürse, "çarşı"nın hali hiç de parlak görülmemektedir.

Türk turistlerin dışındaki turistlerin ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti için ayrı bir önemi vardır. Bildiğimiz gibi KKTC tanınmamış bir devlet olmanın zorluklarını yaşamaktadır. Gerek turizm faaliyetleri, gerek ticari ilişkiler, KKTC Devleti'nin zımni olarak tanınmasına sebep olmaktadır. Tabii turizmin en önemli fonksiyonlarından birisi tanıtımdır. Bir ülkenin en doğru ve en güzel tanıtımının turizm yolu ile olduğu kesin bir gerçektir. Tanıtımın en doğru yolu da, o ülkeyi bilmeyenlerin (hele o ülke ve insanları başkaları tarafından çok kötü tanıtılıyorsa) o ülkeye gelecek tanınmalarını temin etmektir. Bu da ancak turizm yoluyla olur. Yani, bırakalım turizmin gelir getirici özelliklerini, turizm KKTC devletinin yaşaması ve geleceği için de hayati sektördür. Bundan iki yıl önce yaptığımız bir söyleşide de ifade ettiğim gibi, durum bu kadar ciddi olduğuna göre, önce KKTC dış temsilciliklerinin, KKTC turizmine entegre olmaları gerekir. Mutlaka ve mutlaka KKTC'nin tüm dış temsilcilikle-

rinde; Kuzey Kıbrıs turizminin içinde yetişmiş profesyonel turizmcilerin, Devlet örgütünde ve tesislerinde çalışan yüksek kalitedeki turizmcilerin görev alması kaçınılmazdır. (19)

Bunun dışında tanıtım için resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla, özellikle de "Baskı Grubu" niteliğinde olan organlarla ilişkiye girilmelidir. Onların Kuzey Kıbrıs'ı ziyaretleri, toplantılar tertip etmeleri sağlanmalı, uluslararası organizasyonlar teşvik edilmelidir. Unutulmamalıdır ki, bu gibi faaliyetler neticelerini hemen vermezler Devlet hayatında on seneler saniye gibidir. Bu çabalar yılmadan ve karamsarlığa düşmeden sürdürülmek mecburiyetindedir.

Neticede KKTC'nde turizm lokomotif sektördür. Çünkü mutlak,aka gerekli kolaylıklar yapılmak ve cazibe odakları yenden düzenlenmek kaydıyla, ticaret de geniş ölçüde turizme bağlıdır. Kuzey Kıbrıs turizminin en büyük engeli dış turizm açısından da, Türkiye turizmi açısından da ulaşımıdır. Türkiye'ye yönelik uçak ulaşımı oldukça ucuzdur. Türkiye hatlarında tek istikamet fiyatına gidış-geliş uçulmaktadır. Uçaktan başka ciddi bir ulaşım alternatifi yoktur. Bu fiyat politikasının devam etmesi zaruridir. Kuzey Kıbrıs Turizminin sigortası Türkiye'dir. Altmış milyonluk Türkiye, hem turizm sektörü ve hem de ticaret sektörü için en önemli pazardır. Bu pazarın asla ihmal edilmemesi, bu pazardan daha fazla pay almanın yollarının sürekli olarak düşünülmesi gereklidir.

Yabancı turistlerin Kuzey Kıbrıs için önemi büyüktür. Belirttiğimiz gibi ekonomik öneminin yanısıra, politik ehemmiyeti de vardır. Ancak Türkiye'den gelecek olan turistlerin, en büyük potansiyel olduğu unutulmamalıdır. Genelde tüm ülkeleri ve tüm sektörleri etkileyen "Gulf Krizi" KKTC'ni daha değişik bağlamda tesiri altına almıştır. Yunan ve Rum lobileri Saddam ile işbirliği

içerisinde, "Kuveyt" ile "Kuzey Kıbrıs"ı özdeşleştirme propagandasını ustalıkla uygulayarak, "Türk işgalini" yeniden dünya gündemine sokmayı başarmışlardır.

Görüşmeler ne şekilde bitecektir?

Son günlerdeki, Denktaş-Gali görüşmelerinden sonraki gelişmelere de bakarak, Rum tarafının esasen çözüm beklemediği bu görüşmeler yerine bu sefer Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği ve Güvenlik Konseyi'ni de yanına alarak nihaî hedefi olan meseleyi beynelmilel platforma taşıyacağıni söyleyebiliriz.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkı "meselenin" çözümlenmesini istemektedir. Evet, istemektedir ama, bunun göz göre göre idam fermanı olmasını da, istememektedir. Kuzey Kıbrıs'da

politika çok hareketli günler yaşamaktadır. Ulusal Birlik Partisi bölünmüş, Denktaş yanlılarının kurduğu Demokrat Parti doğmuştur. UBP'nin 45 kişilik meclis grubundan 10 kişi DP'ye geçmiştir. DP'nin 11 kişilik meclis grubu, Ankara'nın yardımıyla 50 kişilik meclis aritmetiğini değiştirip, iktidara gelme hesaplarına dahi yapmaktadır.

Yıl sonuna kadar yapılacak bir erken seçim de, uzak bir ihtimal değildir. Bildiğim kadarıyla, KKTC turizmcilerinin de büyük kısmı önce kan ve barut kokusuyla yetişmiş, tamamı gazi Kıbrıs'lı Türk, sonra da turizmdir.

Federasyonla birlikte "tanıma" probleminin, dolayısıyla ulaşım sorununun temelden ortadan kalkacağını, dolayısıyla büyük iş imkanlarının doğacağını iddia edenler de vardır.

Ama "büyük balık küçük balığı yutarsa" o zaman daldaki iki kuşa bakarken, eldeki bir kuş da uçar gider...☐

NOTLAR

- (1) İsmet KOTAK, "Tehlike Şimdi Daha Büyüktür", Kıbrıs Postası, 2 Ağustos 1992, s. 1-5.
- (2) KIBRIS, 23 Temmuz 1992, s.3.
- (3) Osman GÜVENİR, "Gözün Utundan", Birlik, 26 Temmuz 1992, s.4.
- (4) KIBRIS, 28 Temmuz 1992, s.3
- (5) KIBRIS, 30 Temmuz 1992, s.3
- (6) HALKIN SESİ, 23 Temmuz 1992, s.2
- (7) KIBRIS, 24 Temmuz 1992, s.2
- (8) HALKIN SESİ, 25 Temmuz 1992.
- (9) YENİ DÜZEN, 24 Temmuz 1992.
- (10) KIBRIS, 31 Temmuz 1992, s.1-3
- (11) BİRLİK, 1 Ağustos 1992.
- (12) BİRLİK, 8 Ağustos 1992.
- (13) VATAN, 24 Temmuz 1992.
- (14) Turizm İstatistikleri, KKTC Turizm Planlama Dairesi, Lefkoşe, Mayıs 1992, s.47.
- (15) Kıbrıs Türk Turizm İşletmeleri, Faaliyet Raporu, s.4-5.
- (16) Turizm İstatistikleri, 1991, s.47.
- (17) Turizm İstatistikleri, 1991, s.8.
- (18) KKTİ Faaliyet Raporu, 1991, s.5.

TABLO : Turistik Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dökümü(1991)

5Yıldızlı		4 Yıldızlı		3 Yıldızlı		2 Yıldızlı		1 Yıldızlı	
Tesis İsmi	Yatak Kap.	Tesis İsmi	Yatak Kap.	Tesis İsmi	Yatak Kap.	Tesis İsmi	Yatak Kap.	Tesis İsmi	Yatak Kap.
Celebrity	180	Dome Otel	305	Mare Monte	188	Golden Bay Otel	45	Sidelya Otel	24
Şato Lambousa	120	Jasmine Court	392	Dorana	66	Yeni Anadol	44	Manolya Otel	32
Palm Beach	204	The Olivie Tree	152	Grand Rock Otel	126	Atlantis Otel	28	Silver Waves	20
		Girne View	120	Deniz Kızı Otel	108	Socrates Otel	36	Marmaris	30
		Salamis Bay	960	Kyrenia Oscar C.	106	Riviera Bung.	80	Green Olives	24
		Park	180	Club Güzelyalı	88	King's Court	20	M.Savarona B.	20
				Club Lapethos	68	Şerif Apart O.	46	Panorama	20
				Liman Otel	32	Top-Set Bung.	52	Altun Tabya	24
				Acapulco T. K.	426	Riverside H.V.	48	Vazaro Otel	42
				Ambelia Village	212	The Villa Club	30	Giranel Otel	40
				LAT Centre	170	Bayburk Otel	40	Long Beach B.	24
				Mimoza Otel	102	Müftüzade Apart	46	Güzelyurt	28
				Boğaz Otel	80	Kaşgar Court	30		
				Hotel View	64	Espri Apart	72		
				Sea Side	68	Altınkaya Bung.	24		
				Cyprus Gardens	70	Alperhan Apart	44		
				Saray Otel	120	Hotel British	32		
						Dağlı Apart	22		
						Kutup I Apart	40		
						Laguna Beach	120		
						Demerka	78		
3	504	6	2109	17	2094	22	977	12	328